

א. מנחת נדבה, משמע בתוס' (ד"ה להקיש) שאפשר להביא מן המעשר. אלא שבתוס' בזבחים (נ. ד"ה אם) נקטו שאי אפשר. כן העיר בשפת אמת. ונ' לכאורה שכוונת התוס' בזבחים כשאמר 'הרי עלי', וגם זה בכלל 'מנחת נדבה'. ואולם בחדושים ובאורים (י, ה; יב) הביא מן התוספתא (מנחות ספ"ח; מעילה פ"א) שאין מביאים מנחות ממעשר. (וע' בקרן-אורה ומנחת חינוך (רצט, כא) שהקשו על המשך דברי התוספתא).

ב. יש מי שצדד שדין זה, דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין – למצוה, אבל בדיעבד הקרבן כשר (ע' קובץ שעורים ביצה יט-כ בהסבר דברי התוס').

ב. לרבי אליעזר (ורבי יהושע. ע' יבמות מו.), דנין אפשר משאי אפשר, ואפילו בלא הקש. ולרבי עקיבא (ורבי יוסי. ע"ש) אין דנים אפשר משאי אפשר. ומשמע בסוגיא שאם יש הקש, מודה רבי עקיבא שאין משיבים עליו. [ובמקום אחר נחלקו אמוראים בשאלה זו, האם רבי עקיבא מודה בהקש שדנים אפשר משאי אפשר, אם לאו. ע' נדה לו: ובירושלמי (תרומות ב, א) נקטו בפשטות שלמים אפשר משא"א בהקש].

א. אם יש צורך בהקש ללימוד אחר, אין דנים אפשר משאי אפשר לרבי עקיבא, ורק כשאינו מלמד דבר אחר דנים [למאן דאמר] (כן הוכיחו התוס' כאן ובבכורות ובנדה מסוגיות הגמרא).

ב. התוס' (כאן וביבמות מו) נקטו מסברא שגורה-שוה שוה להקש לענין זה, ותמהו משום כך מהסוגיא במכות (ה). ויש מהראשונים שנקטו שתלוי הדבר במחלוקת האמוראים שם, ולדברי רבא אין דנים (רמב"ן וריטב"א במכות ה. וע' תמורה יח: שנקטו בג"ש אין דנים אפשר משא"א).

ג. להלכה נוקטים כדעת רע"ק שאין דנים אפשר משאי אפשר [בבבין אב] (ע"ע בחדושי הר"ן סנהדרין פח: קרן אורה זבחים צח. וצ"ע מיבמות סא: שבארזו דברי בית שמאי שאין למדים מצות פריה ורביה מברייתו של עולם לפי שאין דנין אפשר משאי אפשר, ומשמע שלבית הלל דנין והלא הלכה כמותם).

דפים פב – פג

קמה. אלו הלכות נלמדו מהקש הקרבנות אהדדי?

ההלכות הנלמדות מהקש הקרבנות להדדי; ואת התורה לעלה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים; –

כל הזבחים טעונים כלי (יש אומרים: כלי שרת דוקא) לשחיטה, כעולה שנאמר בה ויקח את המאכלת. וכן כלי לקבלת הדם (מעולה או משלמים. ערש"י ד"ה נמי).

כל קדשי קדשים, ובכללם זבחי שלמי ציבור, אינם נאכלים אלא לזכרי כהונה, כמנחה. (ויש שדרשו זאת ממקומות אחרים).

כל הקדשים מקדשים (= אוסרים, נותנים חומר דיניהם) את המאכל הבלוע מהם, כחטאת שנאמר בה כל אשר יגע בבשרה יקדש. ולרבי עקיבא למדים זאת ממנחה.

שפיר ושליא של הקדשים אינו קדוש – כאשם שאין בו שפיר ושליא [כדעת האומר דנין אפשר משאי אפשר. וכמאן דאמר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים ולא במעי אמן].

ולמאן דאמר במעי אמן הם קדושים, חלה עליהם קדושה אלא שאין בהן תורת הקרבה בחלב ובכליות של השליל (עפ"י תוס').

רבי עקיבא (הסובר אין דנין אפשר משאי אפשר) דרש מהקש לאשם (ערש"י ותוס') שעצמות הקרבנות מותרות להדיוט לכל שימוש.

מותר הקדשים – בשריפה, כנאמר במילואים. למעט מותר בעלי חיים (– שהפריש בהמה לאחריות. רש"י), שלא היה כזאת במילואים.

כל הקדשים מפגלים (אחרים. כגון כבשי עצרת המפגלים את הלחם. וכן דם – מפגל בשר, וכן הובח את הנסכים. רש"י ותוס') ומתפגלים (כשחשב על הבשר – הבשר מתפגל), משלמים (ישנם תנאים הדורשים זאת מדרשות אחרות).

דבר שבחובה אינו בא מן המעשר. כן דרש רבי עקיבא מהקש לחטאת.

יש מי שדורש עשיה בימין בכל הקרבנות שנאמר בהם 'אצבע' ו'כהונה' מההקש לחטאת (ע' זבחים צח).

דין 'לשמה' בקרבנות ג"כ נלמד בהקש זה (ע' זבחים ד: ז: ועתוס' להלן צב סע"ב).

דין מותר הפסה, נתבאר בזבחים ה-ט.

פרק תשיעי; דפים פג – פד

קמו. אלו מנחות באות מכל מקום ואלו באות רק מן הארץ ומן החדש, לכתחילה ובדיעבד?

כל מנחות היחיד והציבור באים מהארץ ומחוצה לארץ, מן החדש ומן הישן, חוץ מהעומר ושתי הלחם שאינן באות אלא מתבואת הארץ (כי תבאו אל הארץ... ממושבתכם תביאו...) החדשה (בכורים; ראשית קצירך; כרמל – תקריב).

א. גם שאר הקרבנות באים מהארץ ומחו"ל, מלבד בכור ומעשר שאינם באים אלא מן הארץ (תוס' עפ"י משנה תמורה כא. ותוספתא רפ"ט).

ב. יש סוברים שהעומר אינו בא מעבר הירדן המזרחי (דלא כמשמעות דברי רש"י).

ג. אין העומר בא מתבואה שגדלה ברשות נכרי. לא הביאה שליש ברשות נכרי אלא ברשות ישראל – כשר, שבכלל קצירכם היא (עפ"י ר"ה יג).

[אף על פי שכל הארצות היו כשרות לסולת, היו מביאים ממכניס וטחא שהם 'אלפא' לסולת. שניה להם – עפריים].

בדיעבד; הביא עומר ושתי הלחם מהישן – מסתם מתני' משמע שפסולות (ראשית; מנחה חדשה). ואילו תנא דברייתא מכשיר (מריבוי תקריב. וכן מתביאו). וכן אמרו רבי נתן ורבי עקיבא (בשטמ"ק הגיה: רבי יעקב) לענין שתי הלחם.

כן פסק הרמב"ם בשתי הלחם. וב'זבח תודה' פרש שיטתו שרק כאשר אי אפשר כלל להביא מן החדש, אזי מביא מן הישן שלא לבטל המצוה (וכ"כ בסו"ס עונג יו"ט – אחי המחבר), אבל אם אפשר, והביא מן הישן – פסול [ולענין העומר אין מפורש בדבריו, ונחלקו הדעות בבאור שיטתו]. והראב"ד כתב שהלכה כמשנתנו שאין שתי הלחם באים מן הישן לעולם.

תבואת חו"ל, אי אפשר להביא ממנה, הן לתנא דמתניתין הן לתנא דברייתא, מלבד לדעת רבי יוסי ברבי יהודה שמתיר להביא עומר מחו"ל, שסובר חדש בחו"ל אסור מהתורה.

א. נראה שגם לדעת רבי יוסי בר"י לכתחילה יש להביא מן הארץ, מטעם 'כרמל' (שפת אמת), או משום שאין שם מצות קצירה, וכאילו בא מן הישן (עפ"י אור שמח תמידין ומוספין ה, יג).

ב. אין מפורש האם ריב"י מתיר גם בשתי הלחם. ובספר אור שמח (מאכ"א י, ב) כתב שהכל מודים בשתי הלחם שאינם באים אלא מן הארץ (וע' קרן אורה).